

Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz

Wydanie 2.

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

1. Ustawa o komornikach sądowych

z dnia 22 marca 2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 771)

Tekst jednolity z dnia 31 marca 2021 r. (Dz.U. z 2021 r. poz. 850)

(zm.: Dz.U. 2019, poz. 55; 2021, poz. 1090)

Rozdział 1. Przepisy ogólne

Literatura: *M. Allerhand*, Kodeks postępowania cywilnego. Część druga, Lwów 1933; *T. Brzezicki, J. Grajkowski, I. Fisz*, Pojęcie dodatkowego zatrudnienia lub zajęcia przez komornika, PPE 2013, Nr 10–12; *A. Durda*, Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz, Warszawa 2016; *B. Falkowski*, w: *M. Simbierowicz, M. Świtkowski* (red.), Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz, Warszawa 2018; *S. Gotqb, Z. Wusatowski*, Kodeks postępowania cywilnego. Część druga. Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające, Kraków 1933; *J. Gudowski, M. Jędrzejewska*, w: *T. Ereciński* (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Postępowanie rozpoznawcze, Lex/el. 2016; *Z. Knypl*, Opinia prawna o projekcie ustawy o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy Nr 1287), PPE 2007, Nr 3; *Z. Knypl, Z. Merchel*, Komentarz do ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, Sopot 2015; *ciż*, Nowy komentarz do ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, Sopot 2010; *V. Konnarska-Wrzošek*, Odpowiedzialność karna komornika sądowego, PPE 2006, Nr 12; *F. Kruszelnicki*, Zarys systemu polskiego prawa egzekucyjnego i zabezpieczającego, Warszawa 1934; *L. Kujawski*, Pozycja ustrojowo-organizacyjna komornika sądowego a skuteczność egzekucji, w: *M. Jabłoński, A. Marciniak* (red.), Status prawny komornika sądowego. Wyzwania współczesności, Sopot 2016; *R. Kulski*, Protokół stanu faktycznego (uwagi de lege lata i de lege ferenda), w: *A. Marciniak* (red.), Założenia projektu nowej ustawy o komornikach sądowych, Warszawa 2013; *I. Kunicki*, Glosa do uchwały SN z dnia 11 lipca 2000 r., III CZP 24/00, OSP 2001, Nr 7–8; *tenże*, Prawo wierzyciela do wyboru komornika, w: *A. Marciniak* (red.), Założenia projektu nowej ustawy o komornikach sądowych, Warszawa 2013; *tenże*, Rewir komorniczy, w: *A. Marciniak* (red.), Założenia projektu nowej ustawy o komornikach sądowych, Warszawa 2013; *tenże*, Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz, Warszawa 2018; *K. Lubiński*, Opinia prawna o niektórych rozwiązaniach przyjętych w ustawie z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy Nr 415), PPE 2007, Nr 4; *K. Lubiński*, Stanowisko i podstawy odpowiedzialności prawnej komornika sądowego w prawie polskim, Sopot 1996; *tenże*, Status konstytucyjnoprawny zawodu komornika sądowego, w: *K. Lubiński* (red.) W poszukiwaniu prawa dobrego i sprawiedliwego. Księga pamiątkowa ku czci Jana Tredera, Warszawa 2013; *tenże*, Status publicznoprawny komornika sądowego, w: *A. Marciniak* (red.), Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, Sopot 2000; *A. Marciniak*, Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz, Warszawa 2008, 2014; *tenże* (red.), Założenia projektu nowej ustawy o komornikach sądowych, Sopot 2013; *E. Marszałkowska-Krześ, I. Gil*, Wykorzystanie w praktyce protokołu stanu faktycznego sporządzanego przez komornika sądowego, PPE 2017, Nr 12; *Z. Merchel*, Zmiany w zakresie właściwości miejscowej komornika jako organu egzekucyjnego wynikające z ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, PES 1998, Nr 31; *M. Michalska-Marciniak*, Wzajemny stosunek art. 775[1] KPC i art. 8 ust. 8 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, PPE 2017, Nr 3; *D. Olczak-Dąbrowska*, Efektywność i sprawność egzekucji świadczeń pieniężnych. Opracowanie wyników badania ankietowego. Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, Warszawa 2014; *A. Pawłowski*, w: *J. Świeczkowski* (red.), Ustawa o komornikach sądowych. Komentarz, Warszawa 2012; *H. Pietrkowski*, w: *T. Ereciński* (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Część trzecia. Postępowanie egzekucyjne, t. 4, Warszawa 2012; *J. Prasatek*, w: *M. Simbierowicz, M. Świtkowski* (red.), Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz, Warszawa 2018; *A. Pytel*, Właściwość miejscowa komornika sądowego a zasada perpetuatio fori, RPE 2016, Nr 10; *R. Reiwer*, O potrzebie uchwalenia nowej ustawy o komornikach sądowych, w: *A. Marciniak* (red.), Założenia projektu nowej ustawy o komornikach sądowych, Sopot 2013; *R. Reiwer*, Wyłączenie sędziego w procesie cywilnym, Warszawa 2016; *P. Sarnacki*, Pojęcie zawodu zaufania publicznego (art. 17 ust. 1 Konstytucji) na przykładzie adwokatury, w: *L. Garlicki* (red.), Konstytucja. Wybory. Parlament. Studia ofiarowane Zdzisławowi Jaroszowi, Warszawa 2000; *L. Starosta, P. Bielski, D. Błaszkiwicz, W. Klawonn, P. Sut*, Opinia o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy Nr 1287), PPE 2007, Nr 3; *K. Świdorska*, Protokół stanu faktycznego komornika według prawa francuskiego (wprowadzenie), Problemy Egzekucji 2001, Nr 11; *taż*, Sporządzenie stwierdzenia stanu faktycznego i skutki jego przeprowadzenia według prawa francuskiego, Problemy Egzekucji 2001, Nr 18; *Z. Świeboda*, Czynności nadzorcze sądu w trybie art. 759 § 2 k.p.c., Pal. 1977, Nr 21/2(230); *J. Świeczkowski*, Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji, Lex/el. 2012;

M. Uliasz, w: J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Warszawa 2019; W.J. Wołpiuk, Zaufanie jako pojęcie prawnokonstytucyjne (na przykładzie zawodów zaufania publicznego), Prakseologia 2003, Nr 143.

Art. 1. [Zakres przedmiotowy]

1. Ustawa określa:

- 1) zasady pełnienia służby na stanowisku komornika sądowego, zwanego dalej „komornikiem”,
- 2) prawa i obowiązki komorników,
- 3) zasady naboru do zawodu komornika i przygotowania do wykonywania tego zawodu,
- 4) funkcjonowanie samorządu komorniczego,
- 5) zasady sprawowania nadzoru nad komornikami i samorządem komorniczym – z uwzględnieniem konieczności zapewnienia należytego wykonywania zadań państwa w zakresie sprawnej, skutecznej i rzetelnej egzekucji sądowej.

2. Minister Sprawiedliwości realizuje politykę państwa w zakresie zadań powierzonych komornikom.

Spis treści

	Nb		Nb
1. Przedmiot regulacji	1	6. Zadania Ministra Sprawiedliwości	6
2. Egzekucja sądowa jako zadanie Państwa	2	7. Ślubowanie	7
3. Charakter regulacji	3	8. Samorząd komorniczy	8
4. Pojęcie „służba na stanowisku komornika”	4	9. Egzekucja jako domena państwa	9
5. Praktyczne funkcjonowanie systemu egzekucji	5	10. Realizacja zadań państwa	10

- 1 1. **Przedmiot regulacji.** Artykuł 1 ust. 1 KomSądU określa zasadnicze dla koncepcji nowego aktu prawnego kwestie związane z zakresem zagadnień nią objętych, a nadto wskazuje, iż stanowiące istotę aktu, ustrojowe i organizacyjne reguły pełnienia służby komorniczej, naboru do niej, a także nadzór nad komornikami i ich samorządem powinny być realizowane „z uwzględnieniem konieczności zapewnienia należytego wykonywania zadań państwa w zakresie sprawnej, skutecznej i rzetelnej egzekucji sądowej”.

Ustawa składa się z **czternastu rozdziałów** zatytułowanych:

1. Przepisy ogólne.
2. Powoływanie i odwoływanie komorników.
3. Prawa i obowiązki komorników.
4. Zastępstwo komornika.
5. Likwidacja kancelarii.
6. Aplikanci komorniczy.
7. Asesorzy.
8. Koszty działalności egzekucyjnej komornika i zasady prowadzenia kancelarii.
9. Nadzór nad komornikami.
10. Samorząd komorniczy.
11. Odpowiedzialność dyscyplinarna.
12. Zmiany w przepisach.

13. Przepisy przejściowe i dostosowujące.

14. Przepisy końcowe.

2. **Egzekucja sądowa jako zadanie Państwa.** Przepis art. 1 ust. 1 KomSądU 2
przesądza, że egzekucja sądowa jest zadaniem państwa i określa, w jaki sposób zadanie to powinno być realizowane. Stanowi też podstawę dla dalszych rozwiązań ustrojowych, które w wielu przypadkach na nowo opisują cel i zakres nadzoru administracyjnego nad komornikami, jego powiązanie z nadzorem judykacyjnym, funkcje i zadania samorządu komorniczego, czy też kształcenie komorników i kandydatów do tej służby. W przeciwieństwie do KomSEgzU, KomSądU nie obejmuje swym zakresem problematyki kosztów komorniczych (opłat egzekucyjnych, kosztów działalności), która znalazła się w poświęconej wyłącznie im KosztKomU [w zakresie założeń ustawy o komornikach sądowych patrz szerzej *R. Reiwer*, O potrzebie uchwalenia nowej ustawy o komornikach sądowych, w: *A. Marciniak* (red.), *Założenia projektu nowej ustawy*, s. 9 i n.].

3. **Charakter regulacji.** Zapis art. 1 ust. 1 *in fine* wskazujący na zdefiniowane 3
zadania państwa w zakresie zadań powierzonych komornikom sądowym, nie ma charakteru wyłącznie deklaracji, ale stanowi istotną przesłankę interpretacyjną, jest swoistą preambułą, która pozwala twierdzić, że określone w ustawie oraz w innych aktach prawnych zadania komorników mają być przez nich wykonywane w sposób odpowiadający dobru wymiaru sprawiedliwości, jego zagwarantowanie niewątpliwie bowiem należy do zadań państwa i powinno następować w taki sposób, który godzi się z wymienionymi w ustawie postulatami sprawnej, skutecznej i rzetelnej egzekucji sądowej oraz umożliwia ich realizację. Na prawidłowość takiego myślenia wskazuje wprost treść art. 2 ust. 3 KomSądU, który nakazuje komornikom przy wykonywaniu ich zadań kierować się dobrem wymiaru sprawiedliwości oraz interesem publicznym. Oczywiście właściwe rozumienie komentowanego przepisu nie może się ograniczać do sfery praw i obowiązków komorników czy też nadzoru nad nimi. Przepis art. 1 ust. 1 powinien być odczytywany również jako stwierdzenie istnienia określonych obowiązków państwa wobec systemu egzekucji i samych komorników jako jego funkcjonariuszy. Do tych ostatnich należy z pewnością poszanowanie pozycji komorników sądowych jako organów władzy publicznej, obok sądów powszechnych korzystających z monopolu na stosowanie państwowych środków przymusu w egzekucji świadczeń pieniężnych i niepieniężnych oraz w postępowaniu zabezpieczającym.

4. **Pojęcie „służba na stanowisku komornika”.** W art. 1 pojawia się nieznanne 4
KomSEgzU pojęcie o znaczeniu kluczowym dla wykładni instytucji nowej ustawy komorniczej – **służby na stanowisku komornika**. Ustawodawca przesądził, że czynności z zakresu wykonywania orzeczeń wydawanych w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej i dalsze, wskazane w ustawie nie realizują się w ramach działań komorników jako „przedstawicieli zawodu zbliżonego do tzw. wolnych zawodów prawniczych” – jak to ujmowano dotąd w doktrynie (*A. Marciniak*, *Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji*, 2008, s. 20), czy nawet „przedsiębiorców w branży odzyskiwania wiarygodności”, jak to ujmowano publiczystycznie. Czynności te należą do kompetencji komorników jako funkcjonariuszy publicznych (zob. art. 2 KomSądU) i organów władzy publicznej, których istotą pracy jest służba państwu i obywatelom, sprowadzająca się w szczególności do przymusowego podporządkowywania opornych dłużników normom prawnym skonkretyzowanym zwłaszcza w prawomocnych orzeczeniach sądowych i innych tytułach egzekucyjnych, którym nadano klauzule wykonalności. Co istotne do komorników należy i musi należeć monopol w zakresie stosowania środków

państwowego przymusu egzekucyjnego, w obszarze który nie został zastrzeżony dla sądów rejonowych.

5 5. Praktyczne funkcjonowanie systemu egzekucji. Oprócz rozstrzygnięć o fundamentalnym znaczeniu, a dotyczących zasad i celu pełnienia służby przez komorników – w kontekście powiązanych z nimi w sposób systemowy praw i obowiązków komorników, adekwatnych do pozycji ustrojowej organu władzy publicznej – funkcjonariusza publicznego, w art. 1 ust. 1 KomSądU ustawodawca zasygnalizował zagadnienia kształtujące całość praktycznego funkcjonowania systemu egzekucji sądowej opartej w znakomitej większości na pracy komorników. W art. 1 ust. 1 pkt 3 KomSądU wskazano więc, że ustawodawca w nowym akcie prawnym reguluje również kompleksowo „zasady naboru do zawodu komornika i przygotowania do tego zawodu”. Mamy więc do czynienia z sytuacją, gdy na każdym etapie dostępu do służby komorniczej (jej organizacji i kształcenia przyszłych komorników) możemy mówić o zorganizowanej i przemyślanej działalności państwa, które zgodnie z zasadą pomocniczości, część zadań w tym przedmiocie powierza samorządowi komorniczemu. Ustawodawca stawia więc warunki merytoryczne i etyczne osobom pragnącym rozpocząć kształcenie w zawodzie komornika (por. m.in. art. 65, 66, 67–68, 84, 88, 89 i 90, 91 KomSądU w zakresie egzaminu wstępnego i aplikacji komorniczej), określa zakres szkolenia na aplikacji komorniczej (art. 93, 94 KomSądU) i obowiązki aplikantów w zakresie realizacji programu szkoleniowego (art. 97 KomSądU) oraz zakres czynności wykonywanych przez aplikantów komorniczych w ramach stosunku pracy z komornikami. Ustawa o komornikach sądowych określa również praktyczny etap szkolenia komorników, który następuje po zdaniu przez nich egzaminu komorniczego (por. art. 117–122 KomSądU), po spełnieniu dalszych warunków powołania na stanowisko asesora przez właściwego prezesa sądu apelacyjnego, a opisanych szczegółowo w art. 129 KomSądU, zgodnie z procedurą określoną w art. 130–133 KomSądU.

Ostatnim etapem szeroko rozumianego postępowania w zakresie „naboru do zawodu komornika” jest spełnianie przez kandydata (w dotychczasowej praktyce przeważnie asesora komorniczego, co do innych przypadków patrz art. 11 ust. 2, 3 i 4 KomSądU) precyzyjnie określonych warunków z art. 11 ust. 1 KomSądU, tj.:

- 1) posiadanie obywatelstwa polskiego;
- 2) pełnej zdolności do czynności prawnych;
- 3) nieskazitelnego charakteru;
- 4) niekaralności za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe;
- 5) niepozostawanie w sytuacji podejrzenia o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe (sytuacja taka ma miejsce wówczas, gdy postępowanie karne przeciwko kandydatowi weszło w fazę *in personam*, tzn. postawiono mu zarzuty);
- 6) ukończenie wyższych studiów prawnych w Rzeczypospolitej Polskiej i uzyskanie tytułu magistra prawa lub ukończenie zagranicznych studiów prawnych uznanych w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 7) posiadanie zdolności, ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków komornika;
- 8) odbycie aplikacji komorniczej;
- 9) złożenie egzaminu komorniczego;
- 10) co najmniej dwuletni staż pracy na stanowisku asesora komorniczego;
- 11) ukończenie 28 lat.

6. Zadania Ministra Sprawiedliwości. Minister Sprawiedliwości bierze odpowiedzialność za dobór kadry komorniczej. Powołuje zainteresowanego, który spełnia ustawowe warunki (z art. 11 ust. 1–4 KomSądU) na stanowisko komornika przy określonym sądzie rejonowym, czym określa jego właściwość miejscową i jednocześnie wskazuje podmioty odpowiedzialne za nadzór judykacyjny nad czynnościami komornika i administracyjny nad komornikiem.

Czyni to w drodze decyzji administracyjnej, od której w pierwszej kolejności przysługuje środek odwoławczy w postaci **wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy i dalej skarga na decyzję** Ministra Sprawiedliwości do WSA w Warszawie.

Minister Sprawiedliwości jako organ odpowiedzialny za realizację zadań państwa powierzonych komornikom sądowym, w tym oczekiwaną stabilność funkcjonowania kancelarii komorniczych, może wyjątkowo odmówić powołania na stanowisko komornika osoby, która spełnia wymagania ustawowe, z odwołaniem się do względów celowościowych. Odmowa jest zatem możliwa, jeżeli utworzenie kolejnej, nowej kancelarii w rewirze objętym wnioskiem, nie jest celowe lub liczba komorników działających w danym rewirze jest już wystarczająca. Oceny tej Minister Sprawiedliwości dokonuje, uwzględniając potrzebę prawidłowego i sprawnego wykonywania czynności, o których mowa w art. 3 KomSądU, stan zaległości i wielkość wpływu spraw w danym rewirze. Szczególna przesłanka odmowy powołania nowego komornika w danym rewirze znajduje się w art. 12 ust. 2 zd. 3 KomSądU. Minister Sprawiedliwości może bowiem odmówić powołania na stanowisko komornika, **zwłaszcza** gdy na skutek powołania komornika średnia liczba spraw w danym rewirze byłaby niższa niż 1000 spraw przypadających na jednego komornika (art. 12 ust. 1 KomSądU określa precyzyjnie sposób obliczenia średniej liczby spraw istotnej z punktu widzenia względnych warunków negatywnych powołania nowego komornika w danym rewirze).

7. Ślubowanie. Ostatnim, nie tylko symbolicznym elementem, zamykającym proces „naboru do zawodu komornika”, jest złożenie przez kandydata do służby komorniczej ślubowania przed właściwym prezesem sądu apelacyjnego. Czynność ta, swoiste *homagium ligium*, wyrażająca lojalność wobec państwa i gotowość podjęcia się obowiązków jego funkcjonariusza, powinna mieć charakter uroczysty, odpowiadający randze i godności zawodu komornika (por. art. 17 ust. 2 i 3 oraz art. 175 ust. 1 pkt 3 KomSądU; por. także treść roty ślubowania). Dopiero złożenie ślubowania otwiera komornikowi możliwość wykonywania czynności, o których mowa w art. 3 KomSądU (w szczególności egzekucyjnych i w zakresie postępowania egzekucyjnego) i co w ustrojowej analizie tego faktu ma znaczenie fundamentalne, kreuje stosunek podległości służbowej komornika wobec prezesa właściwego sądu rejonowego (tak art. 17 ust. 6 KomSądU). Stosunek ten, mimo że bliski pracowniczemu, takiego charakteru nie posiada i nie mamy tu do czynienia, z wykluczającą w istocie samodzielnością komornika, konstrukcją kierownictwa w rozumieniu art. 22 KP. Jak wyjaśniono w uzasadnieniu KomSądU: „Stosunku tego nie należy jednak utożsamiać ze stosunkiem pracy. Możliwość uznania komornika wprost za pracownika sądu wyklucza choćby sposób finansowania działalności egzekucyjnej komornika – uzyskiwanie wynagrodzenia prowizyjnego i sposób organizacji pracy kancelarii komorniczej. Mechanizm ustalania wynagrodzenia jest określony ustawowo, komornik potrąca je sam z uzyskiwanych opłat egzekucyjnych, a prezes sądu nie ma wpływu na jego wysokość. Również w zakresie ustalania tychże opłat komornik działa w sposób władczy na podstawie przepisów ustawy”. Możemy więc mówić o podległości służbowej o charakterze publicznoprawnym, która wchodzi w zakres szeroko pojętego

nadzoru administracyjnego – w tym przypadku nadzoru odpowiedzialnego prezesa właściwego sądu rejonowego. Dodajmy, że na tle KomSEgzU przykładem takiej konstrukcji był art. 21 ust. 2 i 3, który pozwalał prezesowi sądu apelacyjnego, na terenie którego właściwości mieściła się kancelaria komornicza w sposób stanowczy i ostateczny odmówić zgody komornikowi na dodatkowe zatrudnienie, czy też wyrazić sprzeciw wobec zamiaru podjęcia dodatkowego zajęcia. Przyjmowano wówczas, że takie uprawnienie prezesa mieści się w granicach sprawowanego nadzoru, nie ma charakteru decyzji administracyjnej i nie podlega kontroli sądowo-administracyjnej (por. Z. Knypl, Z. Merchel, Komentarz do ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, 2015, s. 209; odmiennie przywołani przez Z. Knypla i Z. Merchela – T. Brzezicki, J. Grajkowski, I. Fisz, Pojęcie dodatkowego zatrudnienia, s. 40). W aktualnym stanie prawnym opisany problem interpretacyjny stracił na znaczeniu wobec treści art. 34 ust. 5 KomSądU, przewidującego odwołanie od decyzji prezesa sądu rejonowego do Ministra Sprawiedliwości. Kończąc uboczne rozważania na tle art. 21 ust. 3 KomSEgzU, wypada stwierdzić, że w wyr. z 11.12.2012 r. (VI SA/Wa 1977/12, Legalis) WSA w Warszawie potwierdził stanowisko Ministra Sprawiedliwości, iż od sprzeciwu prezesa SA wobec podjęcia przez komornika dodatkowego zajęcia odwołanie nie przysługuje. Decyzja taka zapadała bowiem w ramach nadzoru administracyjnego sprawowanego również przez prezesa SA, a jej celem nie było „ingerowanie w kształtowanie sytuacji prawnej komornika sądowego”, ale zapewnienie „gwarancji prawidłowego wykonywania czynności pomocniczego organu wymiaru sprawiedliwości w zakresie wykonywania orzeczeń sądowych”.

8 8. Samorząd komorniczy. Ustawa w art. 1 ust. 1 pkt 4 i 5 odnosi się do objętej jej zakresem problematyki funkcjonowania samorządu komorniczego. Pozostawiając szczegółowe uwagi w tym zakresie komentarzowi do art. 195 i n., konieczne jest odnotowanie jedynie, że art. 1 ust. 1 KomSądU wprost wymaga, by również funkcjonowanie, a co oczywiste – i organizacja samorządu komorniczego, odpowiadała wyrażonemu *explicite* w tym przepisie postulatowi uwzględnienia konieczności zapewnienia należytego wykonywania zadań państwa w zakresie sprawnej, skutecznej i rzetelnej egzekucji sądowej. To temu celowi, przy zachowaniu ustawowej autonomii, ma przede wszystkim służyć samorząd komorniczy. Stąd w art. 195 ust. 2 pkt 1 KomSądU mogło znaleźć się stwierdzenie, że do zadań samorządu komorniczego należy m.in. „wspieranie organów nadzoru administracyjnego w zakresie pieczy nad sumiennym pełnieniem służby przez komorników oraz należytym wykonywaniem obowiązków przez asesorów i aplikantów”.

9 9. Egzekucja jako domena państwa. Egzekucja jest wyłączną domeną Państwa i polega na użyciu państwowego przymusu. Przymus ten musi być jednak realizowany tylko w granicach i na podstawie prawa, przez organy władzy publicznej do tego powołane (por. art. 7 Konstytucji RP). Myśl, iż sprawna, skuteczna i jednocześnie rzetelna egzekucja pozostaje w granicach zadań państwa nie jest nowa (por. A. Marciniak, Ustawa o komornikach sądowych, 2008, s. 19. Autor ten wskazywał na realizację przez komorników władztwa publicznego, nazywając samą egzekucję „aktem władzy publicznej”; por. również uw. tego autora na temat charakteru nadzoru nad komornikami sprawowanego przez Ministra Sprawiedliwości i zadań tego nadzoru; tamże, s. 236), ale w nowy sposób, *explicite* została ujęta w KomSądU, a jej rozwinięcie znajdujemy w art. 1 ust. 2.

Zarówno na tle KomSądU, jak i poprzedzającej ją KomSEgzU, nie budziło wątpliwości stwierdzenie, że to Minister Sprawiedliwości – członek Rady Ministrów

jest podmiotem, który nie tylko sprawuje zwierzchni nadzór nad działalnością komorników sądowych i działalnością tworzonego przez nich samorządu (por. art. 171 KomSądU i art. 64 ust. 1 KomSEgzU), ale i ma kluczowe znaczenie w kształtowaniu aparatu egzekucyjnego państwa – wykonując kompetencje związane zwłaszcza z powoływaniem na stanowiska komorników sądowych, odwoływaniem z tych stanowisk, zawieszaniem w czynnościach komorników i asesorów komorniczych, czy szerokimi kompetencjami w postępowaniu dyscyplinarnym komorników (por. w szczególności art. 12 ust. 1, art. 18, 19, 172 ust. 1 i 2 pkt 3, art. 173 ust. 1 KomSądU oraz art. 11, 15, 15a, 74 ust. 1 i 2 KomSEgzU).

Nowa ustawa, zachowując istniejące już w starym prawie, a wskazane wyżej kompetencje Ministra Sprawiedliwości, niejako stawia tylko kropkę nad „i”, stwierdzając, że realizuje on politykę państwa w zakresie zadań powierzonych komornikom. Ustęp 2 art. 1 KomSądU pozwala również twierdzić, że w ustawie przypisano Ministrowi Sprawiedliwości szczególną pozycję jako podmiotu spinającego poszczególne rodzaje i sposoby wykonywania nadzoru nad działalnością komorników (por. art. 168 ust. 3 KomSądU), zgodnie z którym „Minister Sprawiedliwości może, w drodze zarządzenia, uchylić lub zmienić zarządzenia nadzorcze prezesa właściwego sądu albo zalecenia powzytacyjne lub polustracyjne osób, o których mowa w art. 174 ust. 1, jeżeli naruszają one przepisy ustawy”.

10. **Realizacja zadań państwa.** Realizacja zadań państwa w zakresie zadań powierzonych komornikom oznacza również podejmowanie działań zmierzających do takiego kształtowania otoczenia prawnego, w którym funkcjonują komornicy, aby ich zadania mogły być wypełniane możliwie najlepiej, z uwzględnieniem wymienionych w art. 1 ust. 1 KomSądU oczekiwanych wzorców, tj. sprawnie, skutecznie i rzetelnie.

Art. 2. [Komornik jako funkcjonariusz publiczny]

1. Komornik jest funkcjonariuszem publicznym działającym przy sądzie rejonowym.

2. Komornik podlega nadzorowi sądu oraz nadzorowi odpowiedzialnemu prezesowi sądu rejonowego, przy którym działa, zwanego dalej „prezesem właściwego sądu rejonowego”.

3. Komornik przy wykonywaniu zadań kieruje się dobrem wymiaru sprawiedliwości oraz interesem publicznym.

Spis treści

	Nb		Nb
1. Status komornika	1	8. Pieczęć urzędowa	8
2. Cechy i elementy statusu komornika – orzeczenie TK	2	9. Ochrona prawno-karna komornika	9
3. Doniesiłość ślubowania	3	10. Zaostrzona odpowiedzialność karna	10
4. Skutki przyznania statusu funkcjonariusza publicznego	4	11. Forma wykonywania zadań i sposób wy- nagradzania	11
5. Pojęcie „nadzór odpowiedzialny”	5	12. <i>Quasi</i> -pracowniczy system kontroli ko- mornika	12
6. Odsunięcie komornika od wykonywania czynności i wnioski o odwołanie komornika ze stanowiska	6	13. Brak przynależności komorników do „wolnych zawodów”	13
7. Kontrola kancelarii komorniczej	7	14. Znaczenie nadzoru odpowiedzialnego	14
		15. Organy nadzoru	15

16. Zgodność przepisów w Konstytucją RP	16	18. Nadzór administracyjny a judykacyjny	18
17. Nadzór sądu nad czynnościami komorników	17	19. Status komornika w poszczególnych gałęziach prawa – orzecznictwo	19

1 1. Status komornika. Podobnie jak w KomSEgzU ustawodawca przyjął, że komornik jest funkcjonariuszem publicznym. W związku z powyższym zachowują aktualność te wypowiedzi doktryny i orzecznictwa, które odnoszą się do istoty i znaczenia takiego ujęcia statusu komornika (począwszy od koncepcji funkcjonariusza publicznego i organu pomocniczego wymiaru sprawiedliwości; por. *K. Lubiński*, Stanowisko i podstawy odpowiedzialności, s. 115 i n.; *A. Marciniak*, Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji, 2008, s. 19–21). Niemniej celowe będzie zaznaczenie różnic w pozycji ustrojowej komornika w KomSądU w stosunku do jej poprzedniczki (zwłaszcza na tle dotychczasowego przypisywania zawodowi komornika przymiotu zawodu zaufania publicznego). Nadto, w przeciwieństwie do „starej” ustawy, jej następczyni nie tylko funkcjonowanie komorników łączy strukturalnie (przy zachowaniu pewnych cech samodzielności) z sądem rejonowym, przy którym komornik działa, ale i w istocie wskazuje podmiot, któremu komornik podlega, w sposób zbliżony do podporządkowania pracowniczego. W koncepcji ustawy jest nim prezes sądu rejonowego, przy którym komornik działa, sprawujący nadzór odpowiedzialny nad komornikiem. Treść art. 17 ust. 6 KomSądU w ujęciu ustrojowym nie pozostawia w tym zakresie żadnych wątpliwości, stwierdzając, że z dniem złożenia ślubowania komornik nie tylko uzyskuje prawo wykonywania czynności – w istocie prawo występowania w imieniu państwa, lecz także z tym dniem „nawiązuje się stosunek podległości służbowej komornika wobec prezesa właściwego sądu rejonowego”. Prezes sądu rejonowego uzyskał w KomSądU skuteczne instrumenty organizacyjnego wpływu na oczekiwane, poprawne funkcjonowanie komornika, zarówno o charakterze kontrolnym, korygującym i naprawczym oraz w istocie represyjnym.

2 2. Cechy i elementy statusu komornika – orzeczenie TK. Szczegółowe rozważania nad treścią normatywną i znaczeniem kolejnych ustępów art. 2 KomSądU, warto rozpocząć od odwołania się do istotniejszych uwag zawartych w uzasadnieniu wyr. TK z 3.12.2003 r. (K 5/02, OTK-A 2003, Nr 9, poz. 98), w którym TK wskazał kluczowe, z ustrojowego punktu widzenia, cechy komornika.

Należą do nich:

- 1) występowanie w roli „szczególnego rodzaju organu państwowego”, drugiego obok sądu rejonowego organu egzekucyjnego, o określonych ściśle kompetencjach i właściwości miejscowej, przy czym dopiero przypisanie komornikowi roli organu państwowego, stanowiło podstawę dla możliwości dekodowania dalszych właściwości, takich jak:
- 2) posiadanie kompetencji władczych zarówno w stosunku do uczestników postępowania egzekucyjnego, ale również innych podmiotów (np. organów administracji publicznej, banków), w zakresie pozyskiwania informacji niezbędnych dla sprawnego i efektywnego prowadzenia postępowania egzekucyjnego i zabezpieczającego,
- 3) możliwość nakładania kar, celem podporządkowania opornych osób i instytucji jego decyzjom zmierzającym do wykonania ustawowych zadań,
- 4) podporządkowanie komorników nadzorowi judykacyjnemu sądu i nadzorowi prezesa sądu rejonowego przy którym działa, przy jednoczesnym wyodrębnieniu komorników ze struktury władzy sądowniczej,

- 5) powoływanie na podstawie decyzji organu władzy publicznej – Ministra Sprawiedliwości,
- 6) posługiwanie się pieczęcią urzędową z godłem Rzeczypospolitej Polskiej, co w sposób symboliczny wyraża jego publiczny status.

Oprócz tych zasadniczych cech i elementów statusu oraz modelu funkcjonowania, należy wymienić fakt, iż komornika ze stronami postępowań nie łączy żaden stosunek prywatnoprawny, np. umowa zlecenie (jak w przypadku adwokatów czy radców prawnych), ale wyłącznie publicznoprawny, związany z przyznanymi komornikowi uprawnieniami jako organowi władzy publicznej (na taki charakter ustrojowy komornika w polskim systemie prawnym zwracano uwagę już w okresie międzywojennym, por. *S. Gołąb, Z. Wusatowski*, Kodeks postępowania cywilnego. Część druga. Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające, Kraków 1933, s. 131–132 i akcentowane tam niezwiązanie komornika ze stronami postępowania).

3. Doniosłość ślubowania. Poza swoistym trzonem cech ustrojowych, opis 3 stanowiska komornika dopełnia przywołanie faktu, iż komornik przed objęciem funkcji, wobec prezesa SA, składa wspomniane już wyżej ślubowanie, zobowiązując się wypełniać obowiązki **zgodnie z prawem i sumieniem**, dochować tajemnicy prawnie chronionej, w postępowaniu swym **kierować się zasadami uczciwości, godności i honoru**. Składając ślubowanie, może dodać na końcu zwrot: „Tak mi dopomóż Bóg” (art. 17 KomSądU).

Warto zaznaczyć, że ślubowanie komornicze nie ma wyłącznie charakteru symbolicznego czy emblematycznego (por. *R. Reimer*, Wyłączenie sędziego w procesie cywilnym, Warszawa 2016, s. 48–50, w zakresie odnoszącym się do ślubowania sędziowskiego). Podobnie jak w przypadku ślubowania sędziowskiego możemy bowiem mówić o wykreowaniu przez ustawodawcę swoistego modelu oczekiwanych cech komornika sądowego – funkcjonariusza publicznego pełniącego swą służbę na podstawie i w granicach prawa, zgodnie z sumieniem, zasadami uczciwości, godności i honoru. Co oczywiste, zachowanie tych pożądanых cech ma wzmacniać *invocatio dei*. Podobnie też, jak w przypadku sędziów, komornik jest zobowiązany postępować zgodnie ze złożonym ślubowaniem. W art. 25 KomSądU, który o tym obowiązku przypomina, wskazuje się również na logiczny ciąg obowiązków komornicznych, pozwalający w rozumieniu ustawodawcy na usprawiedliwione założenie, że komornik będzie zdolny wywiązać się z obowiązków nałożonych na niego przez państwo. Zatem tylko osoba, która spełnia wysokie wymagania merytoryczne i etyczne (wskazane w art. 11 KomSądU), może zostać powołana na stanowisko komornika. Jej obowiązkiem jest utrzymanie tego „stanu przydatności do służby komorniczej” poprzez pogłębianie wiedzy w ramach ustawicznego podnoszenia kwalifikacji zawodowych (por. art. 25 ust. 2 KomSądU i wydane na podstawie tego przepisu rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie minimum szkoleniowego komorników sądowych i asesorów komorniczych oraz sposobu dokumentowania wykonywania przez nich obowiązków podnoszenia kwalifikacji zawodowych, podporządkowanie się przepisom prawa i orzeczeniom sądu wydawanym w trybie nadzoru judykacyjnego oraz zarządzeniom lub zaleceniom uprawnionych organów nadzoru administracyjnego. Dopełnieniem tego jest konieczność postępowania w zgodzie z zasadami etyki zawodowej oraz, o czym była już mowa, w zgodzie z dobrem wymiaru sprawiedliwości i interesem publicznym, sprawnie, skutecznie i rzetelnie (por. art. 2 ust. 3 i art. 1 ust. 1 *in fine* KomSądU).

Ślubowanie komornicze, podobnie jak sędziowskie, będąc wspomnianym już wzorcem oczekiwanych cech i zachowań, może i **powinno być wykorzystywane jako ustawowa przesłanka interpretacyjna w zakresie objętych postępowaniem dyscyplinarnym deliktów komorniczych**.

- 4 4. **Skutki przyznania statusu funkcjonariusza publicznego.** Powracając do problematyki zasadniczych konsekwencji przyznania komornikowi statusu funkcjonariusza publicznego, za *A. Marciniakiem (tenże, Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji, 2008, s. 20)* wypada powtórzyć, że legitymizuje ono stosowanie przez niego przymusu egzekucyjnego. Trudno twierdzić, że komornik sądowy, jako przedstawiciel *quasi*-wolnego zawodu, nawet zaliczanego do zawodów zaufania publicznego [*K. Lubiński, Status konstytucyjnoprawny zawodu komornika sądowego, w: K. Lubiński (red.), W poszukiwaniu prawa dobrego i sprawiedliwego, s. 29 i n.*] byłby dostatecznie ustrojowo umocowany do stosowania np. przymusu wobec dłużnika, szczególnie w jego najbardziej drastycznych formach (np. przeszukanie dłużnika, przymusowe otwarcie pomieszczeń, eksmisja). Tylko przyjęcie, że komornikowi przysługuje status funkcjonariusza publicznego – organu władzy publicznej (art. 3 ust. 1), a czynności egzekucyjne podejmowane są w ramach służby komorniczej – służby publicznej, właściwie, systemowo pozwala powiązać zadania powierzone komornikom z konstytucyjnymi warunkami wykonywania władzy publicznej. Mówimy tu o wykonywaniu władzy publicznej, gdyż komornik nie będąc organem sądowym, organem wymiaru sprawiedliwości, pozostając poza strukturą organizacyjną sądów rejonowych (komornicy jedynie przy nich działają), podejmuje czynności właściwe wyłącznie dla organów władzy publicznej. Jednocześnie nie jest trafne określanie komornika jako organu państwowego (tak post. TK z 30.8.2011 r., SK 1/10, OTK-A 2011, Nr 6, poz. 70), a to z uwagi na pozostawanie poza ramami aparatu administracyjnego państwa. W ramach organizacji organów egzekucyjnych, ustawodawca przewidział powierzenie spraw egzekucyjnych jedynie sądom rejonowym i działającym przy tych sądach komornikom (art. 758 KPC). Nie ma wątpliwości, że komornik sądowy jest organem władzy publicznej, wątpliwości w tym przedmiocie rozwiewa bowiem nie tylko jasny przepis prawa (art. 3 ust. 1 KomSądU), ale zakres i rodzaj przyznanych mu kompetencji [por. m.in. TK w wyr. z 3.12.2003 r., K 5/02, OTK-A 2003, Nr 9, poz. 98, por. także *A. Marciniak, Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji, 2008, s. 20; K. Lubiński, Status konstytucyjnoprawny zawodu komornika sądowego, w: K. Lubiński (red.), W poszukiwaniu prawa dobrego i sprawiedliwego, s. 35]. Zgodzić się przy tym trzeba z *K. Lubińskim*, iż komornik sądowy jest organem władzy publicznej „nie tylko w znaczeniu funkcjonalnym, ale i podmiotowym” [*K. Lubiński, Status konstytucyjnoprawny zawodu komornika sądowego, w: K. Lubiński (red.), W poszukiwaniu prawa dobrego i sprawiedliwego, s. 35]. Skoro tak, to odnosi się do niego art. 7 Konstytucji RP. Zgodnie z nim „Organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa”. Dalej możemy odnieść ustrojowy, w ten sposób opisany, status komornika do ustawowego wymogu, by komornik postępował zgodnie z przepisami prawa, orzeczeniami sądu wydanymi w trybie nadzoru judykacyjnego, zarządzeniami lub zaleceniami uprawnionych organów nadzoru administracyjnego (patrz art. 25 ust. 1 KomSądU). Należy dodać również, że w ujęciu KomSEgzU (art. 16 ust. 1), komornik był zobowiązany „postępować zgodnie z przepisami prawa, złożonym ślubowaniem i zasadami etyki zawodowej”.**

Definiując pozycję ustrojową komornika, w odniesieniu do jego powiązań z wymiarem sprawiedliwości, możemy odwołać się do trafnego i zachowującego aktualność

określenia *K. Lubińskiego* [tenże, Status publicznoprawny komornika sądowego, w: *A. Marciniak* (red.), *Analiza i ocena ustawy*, s. 16], przyjmując za nim, że komornik jest pomocniczym organem wymiaru sprawiedliwości.

5. Pojęcie „nadzór odpowiedzialny”. Ważną instytucją nowej ustawy o komornikach sądowych jest nadzór odpowiedzialny prezesa sądu rejonowego. Co oznacza nadzór odpowiedzialny? Nadzór ten zawiera dwa zasadnicze elementy. Pierwszy z nich to przesądzenie, iż nadzór administracyjny nad komornikiem odbywa się przede wszystkim na poziomie sądu rejonowego, przy którym komornik działa. Ustawodawca posłużył się tu zwrotem „w pierwszej kolejności” (art. 175 ust. 1 *in principio*). Oznacza on również przyznanie prezesowi sądu rejonowego – zwierzchnikowi służbowemu komornika, kompetencji, które pozwalają na właściwe i kompleksowe poznanie istotnych aspektów pracy komornika i poszczególnych składających się na nią czynności oraz prawo, a ściślej prawo i obowiązek reagowania na uchybienia w pracy komornika w granicach środków przewidzianych dla nadzoru administracyjnego.

Tak więc do prezesa sądu należy – zgodnie z art. 175 KomSądU:

- 1) ocena szybkości, sprawności i rzetelności postępowania komornika w konkretnych sprawach poprzez badanie, czy nie zachodzi w nich nieuzasadniona przewlekłość w podejmowaniu czynności;
- 2) kontrolowanie prawidłowości prowadzenia biurowości i rachunkowości kancelarii, zwłaszcza w zakresie ustalenia, czy nie wystąpiły niedobory finansowe;
- 3) badanie kultury pracy komornika, w tym przestrzegania wyznaczonych terminów czynności i przyjmowania interesantów oraz utrzymywania kancelarii na poziomie odpowiednim do godności urzędu i posiadanych środków;
- 4) badanie dopuszczalności przyjmowania przez komornika spraw z wyboru wierzyciela;
- 5) badanie prawidłowości powierzania czynności asesorum;
- 6) gromadzenie i analizowanie informacji o sygnalizacjach naruszeń prawa, o których mowa w art. 166 ust. 2, oraz wetknięciach uchybień, o których mowa w art. 166 ust. 4;
- 7) badanie, czy pobierane przez komornika należności są zgodne z obowiązującymi przepisami prawa;
- 8) podejmowanie decyzji w przedmiocie wyrażenia zgody, o której mowa w art. 40 ust. 2;
- 9) stosowanie wobec komorników innych środków prawnych określonych w przepisach prawa, tu zaś przede wszystkim podejmowanie czynności związanych ze stosunkiem podległości służbowej komornika i prowadzeniem jego wykazu służbowego.

Uprawnienia nadzorcze prezesa właściwego sądu rejonowego obejmują również:

- 1) zawiadamianie sądu o potrzebie wydania komornikowi zarządzeń w trybie art. 759 § 2 KPC;
- 2) badanie prawidłowości realizacji zarządzeń sądu wydanych w trybie art. 759 § 2 KPC;
- 3) występowanie do Ministra Sprawiedliwości z wnioskiem o odwołanie komornika z zajmowanego stanowiska;
- 4) wszczynanie postępowań dyscyplinarnych;
- 5) kierowanie komorników i asesorów na badania lekarskie, o których mowa w art. 26 i art. 141;

- 6) odsuwanie komorników od czynności (w trybie art. 22 ust. 1 „w przypadku stwierdzenia oczywistego i rażącego naruszenia przepisów prawa”);
- 7) rozpoznawanie skarg dotyczących działalności komorników, niestanowiących przedmiotu rozpoznania sądu w trybie art. 767 KPC;
- 8) analizowanie sprawozdań, o których mowa w art. 186 ust. 1.

Dalsze elementy nadzoru odpowiedzialnego to system prowadzonych nie rzadziej niż co 2 lata kontroli (okresowych i dokonywanych *ad hoc*), z udziałem upoważnionego pracownika urzędu skarbowego.

- 6 6. Odsunięcie komornika od wykonywania czynności i wniosek o odwołanie komornika ze stanowiska.** W ramach nadzoru administracyjnego – nadzoru odpowiedzialnego prezesa sądów rejonowych dostali do rąk narzędzia o bardzo istotnym znaczeniu, całkowicie nieznanne poprzedniej ustawie (KomSEgzU). Jest nim przede wszystkim możliwość odsunięcia komornika od wykonywania czynności na okres do 30 dni (w przypadku stwierdzenia oczywistego i rażącego naruszenia przepisów prawa – art. 22 KomSądU). Dalej, to możliwość bezpośredniego kierowania przez prezesa sądu rejonowego do Ministra Sprawiedliwości wniosku o odwołanie komornika z zajmowanego stanowiska. Dodajmy, że w KomSEgzU do wnioskowania do Ministra Sprawiedliwości o odwołanie komornika z zajmowanego stanowiska w przypadku rażącego i uporczywego naruszenia prawa, uprawnieni byli wyłącznie prezesa SA i SO. Niestety te organy w naturalny sposób pozbawione były możliwości bezpośredniego zetknięcia się z pracą poszczególnych komorników, a zatem możliwości wyrobienia sobie własnej jej oceny, co w praktyce skutkowało zupełnie symboliczną liczbą postępowań administracyjnych w przedmiocie odwołania komornika ze stanowiska, inicjowanych przez te podmioty.
- 7 7. Kontrola kancelarii komorniczej.** W przeciwieństwie do środków nadzoru administracyjnego pozostających w dyspozycji prezesa sądu rejonowego na tle starej ustawy, których słabość możemy łączyć m.in. z brakiem środków i profesjonalnych zasobów, niezbędnych do przeprowadzenia rzetelnej kontroli kancelarii komorniczej (zwłaszcza w zakresie finansowych aspektów jej funkcjonowania), w KomSądU przyjęto, że prezes sądu rejonowego może odwołać się nie tylko do wiedzy sędziego obeznanego z problematyką egzekucji sądowej (art. 176 ust. 1 KomSądU), lecz także zgodnie z art. 176 ust. 4 KomSądU może zlecić przeprowadzenie kontroli (okresowej oraz przeprowadzanej *ad hoc*), biegłemu rewidentowi, specjalście z danej dziedziny lub innej wyspecjalizowanej instytucji. W celu pokrycia kosztów takiej specjalistycznej, np. kontroli księgowej, prezes sądu może wystąpić do Ministra Sprawiedliwości z wnioskiem o przyznanie niezbędnych środków na pokrycie przewidywanych kosztów kontroli.
- 8 8. Pieczęć urzędowa.** Komornik sądowy jako funkcjonariusz publiczny posługuje się pieczęcią urzędową z godłem Rzeczypospolitej Polskiej, wskazującej w otoku pełnioną funkcję, sąd rejonowy, przy którym działa, siedzibę kancelarii oraz oznaczony cyfrą rzymską jej numer porządkowy (art. 6 ust. 1 KomSądU). Prawo posługiwania się pieczęcią urzędową pozostaje w ścisłym związku z pełnioną funkcją publiczną, i można stwierdzić, że jest jednym z zewnętrznych symboli powierzonej komornikom w art. 3 ust. 1 władzy. Komornik używa również pieczęci imiennej. Już w tym miejscu (szerzej zob. komentarz do art. 6 KomSądU) warto odnotować, że porównanie tego przepisu, z jego poprzednikiem w KomSEgzU wskazuje na wyraźne i czytelne oddzielenie funkcji pełnionej przez komornika „urzędu” od

osoby. Stąd też, w przeciwieństwie do art. 4 ust. 1 KomSEgzU w otoku pieczęci z godłem Rzeczypospolitej nie umieszcza się nazwiska komornika. Wiąże się to również z problematyką ewentualnych przeszkód prawnych w wykonywaniu czynności komornika i koniecznością zawieszenia tegoż w czynnościach. W historycznym stanie prawnym, na podstawie art. 4 ust. 1 KomSEgzU, zastępca komornika, również oskarżonego o poważne, często bulwersujące opinię publiczną przestępstwo, posługiwał się pieczęcią oskarżonego, czy wreszcie skazanego komornika, czyniąc jednocześnie odręcną adnotację na pismach, iż działa w zastępstwie. W odbiorze społecznym była to praktyka znajdująca oparcie w przepisach, jednak zasługująca na krytykę i wymagająca reakcji ustawodawcy, stwarzała bowiem mylne wrażenie, że komornik zawieszony czy odwołany ze stanowiska nadal funkcjonuje. W sposób zupełnie oczywisty podważała zaufanie do wymiaru sprawiedliwości, którego ostatnim, fundamentalnym elementem jest prawo do wykonania prawomocnego orzeczenia.

9. Ochrona prawokarna komornika. Fakt przyznania komornikowi statusu 9 funkcjonariusza publicznego ma swoje konsekwencje w postaci szczególnej ochrony prawokarnej, która przysługuje komornikom oraz ich wzmożonej odpowiedzialności w przypadku popełnienia przestępstw. W KK (art. 115 § 13 pkt 3) komornik został wprost wymieniony obok innych funkcjonariuszy publicznych, takich jak sędzia, ławnik, prokurator. Jednocześnie celowe na tle wyeksponowania szczególnych cech komornika jako funkcjonariusza publicznego, wydaje się zaznaczenie, że **asesor komorniczy nie jest funkcjonariuszem publicznym**. Jak trafnie zauważył SN, posiada on status funkcjonariusza publicznego w rozumieniu art. 115 § 13 KK tylko wówczas, gdy pełni zlecone mu obowiązki zastępcy komornika na podstawie art. 26 KomSEgzU, bądź prowadzi czynności egzekucyjne zlecone mu przez komornika w trybie art. 33 tej ustawy (por. uchw. SN z 30.4.2003 r., I KZP 12/03, OSNKW 2003, Nr 5–6, poz. 42).

Stanowisko to zachowuje aktualność w stanie prawnym powstałym po wejściu w życie KomSądU, z uwzględnieniem zmian w katalogu czynności, które mogą być zlecane asesorum komorniczym (por. art. 138, art. 139 i art. 140 KomSądU).

10. Zaostrzona odpowiedzialność karna. Ze statusem prawno-karnym komornika 10 wiąże się, jak wspomniano wyżej, zaostrzona odpowiedzialność za przestępstwa związane z pełnioną funkcją. Tak więc, w szczególności dotyczyć to będzie przestępstwa działania na szkodę interesu publicznego lub prywatnego przez przekroczenie uprawnień lub niedopełnienie obowiązków – z art. 231 KK, zwłaszcza zaś w przypadku stypizowanym w § 2 tego przepisu – działania w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej (wówczas czyn zagrożony jest karą pozbawienia wolności do lat 10). Oczywiście w grę może wchodzić również szereg innych przestępstw, których potencjalny katalog, wymienia A. Marciniak, Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji, 2008, s. 22 i 23, patrz szerzej V. Konarska-Wrzosek, Odpowiedzialność karna komornika sądowego, s. 71 i n.

11. Forma wykonywania zadań i sposób wynagradzania. Kilka uwag, na tle 11 zestawienia kolejnych ustępów art. 2 KomSądU należy poświęcić formie, w jakiej komornik wykonuje swoje zadania i sposobowi wynagradzania za nie. Na tle KomSEgzU, zwłaszcza zaś po jej nowelizacji dokonanej ustawą z 18.9.2001 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 130, poz. 1452) i dodaniu art. 3a, który stwierdzał, że komornik na własny rachunek wykonuje czynności, o których mowa w art. 2 i nie jest przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów ustawy z 19.11.1999 r. – Prawo

działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 101, poz. 1178), w orzecznictwie TK pojawiły się wypowiedzi o „prywatyzacji” zawodu komornika [por. wyr. TK z 3.12.2003 r., K 5/02, OTK-A 2003, Nr 9 i z 20.1.2004 r., SK 26/03, OTK-A 2004, Nr 1, poz. 3 i z 13.12.2011 r., SK 44/09, Dz.U. z 2011 r. Nr 279, poz. 1646, w jego uzasadnieniu nazywano komornika „quasi-przedsiębiorcą”, por. A. Pawłowski, w: J. Świeczkowski (red.), Ustawa o komornikach sądowych. Komentarz, Warszawa 2012, s. 47–48]. Nadto, w uproszczonej analizie statusu komornika, zwłaszcza po skreśleniu w art. 3a KomSEgzU słów „i nie jest przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. – Prawo działalności gospodarczej” doszukiwano się podpowiedzi, co do właściwej interpretacji prowadzonej przez komorników samodzielnej działalności egzekucyjnej. Wprawdzie twierdzono wówczas trafnie, że zmiana ta nie oznaczała automatycznego przyjęcia przez komornika statusu podmiotu prowadzącego działalność gospodarczą, przedsiębiorcy [por. K. Lubiński, Status konstytucyjnoprawny zawodu komornika sądowego, w: K. Lubiński (red.), W poszukiwaniu prawa dobrego i sprawiedliwego, s. 37–38; Z. Knypl, Z. Merchel, Nowy Komentarz do ustawy, s. 17 oraz ciż, Komentarz do ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, 2015, s. 67], ale coraz poważniej zastanawiano się nad charakterem opłaty egzekucyjnej, czy nadal jest daniną publiczną. Sąd Najwyższy (por. uchw. SN z 16.12.2005 r., III CZP 115/05, OSNC 2006, Nr 12, poz. 196) poszedł tą drogą, a w uzasadnieniu wyroku TK w sprawie K 21/08 z 14.5.2009 r. znalazło się zaś stwierdzenie, że „(...) opłaty i zaliczki uzyskiwane przez komornika w ostatecznym rozrachunku stanowią element dochodu komornika (*quasi*-wynagrodzenie), które podlega ochronie na podstawie art. 64 ust. 2 Konstytucji”.

Konsekwentne przyjęcie tego stanowiska musiałyby w istocie prowadzić do stwierdzenia, że wyłączone jest np. obniżenie opłat egzekucyjnych pobieranych przez komorników, z uwagi na ochronę ich interesu majątkowego, a egzekucja sądowa w Polsce została sprywatyzowana, czy co najmniej wydzierżawiona przedsiębiorcom jedynie formalnie zachowującym status funkcjonariuszy publicznych. Nie trzeba szerszej analizy, by stwierdzić, że doszłoby wówczas do odwrócenia racjonalnych założeń powierzenia komornikom funkcji w zakresie przymusowej egzekucji orzeczeń sądowych i przyjęcia w konsekwencji, że państwo ma służyć komornikom, a nie komornicy państwu. Z odwołaniem do „prywatyzacji” zawodu komornika, a ściślej, pozbawienia komorników ustawą z 18.9.2001 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 130, poz. 1452) z dniem 1.1.2002 r. statusu pracowniczego, stwierdzano też w doktrynie, że są podmiotami wykonującymi zawód „zbliżony do zawodu mającego status wolnego” (por. A. Marciniak, Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji, 2008, s. 15–16).

12 12. *Quasi-pracowniczy system kontroli komornika.* Na tle KomSądU przyjęcie, że komornicy prowadzą działalność gospodarczą, względnie wykonują wolny, czy *quasi*-wolny zawód prawniczy, nie znajduje żadnych podstaw, niezależnie od koniecznej krytyki takiego, spotykanego w literaturze, opisu statusu tych funkcjonariuszy publicznych pod rządami KomSEgzU.

Przed wszystkim komornik pozostaje pod nadzorem odpowiedzialnym prezesa sądu rejonowego, przy którym działa (szerzej o jego formie i znaczeniu czytaj w komentarzu do art. 175). To prezes sądu rejonowego prowadzi wykaz służbowy komornika, w którym odnotowuje dni, w których komornik był nieobecny, wraz ze wskazaniem przyczyn nieobecności. Do tego wykazu załącza się dowody usprawiedliwiające nieobecność komornika. Możemy więc mówić o bliskim pracowniczemu systemowi

[Przejdź do księgarni →](#)